

„Edinost“

Izhaja dvakrat na dan, razen nedelj in praznikov, zjutraj in zvečer ob 7. uri. O ponedeljkih in po praznikih izhaja ob 9. uri zjutraj.

Naročnina znaša:

Obe izdani na leto gld. 21.—
Za samo večerno izdanje 12.—
Za pol leta, četrt leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvč., večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske zjutranje številke po 2 nvč. Izven Trsta po 1 nvč. več.

EDINOST

(Večerno izdanje.)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvč.

V edinosti je moč!

Oglaš

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primerim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravništvo, odpravnništvo in sprejemanje tiskarskih v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinosti“ v Trstu.

Brzobjavna in telefonična poročila.
(Novajše vesti.)

Dunaj 17. Nagodbeni odsek je danes sprejel člen 19. carinske in trgovinske zveze, tičeči se vzajemnega varstva duševne in literarne lasti in sicer z spremembo, kakor jo je predlagal poslanec Schweigel. Na to se je sprejel člen 21., glede določb o živinozdravilstvu, nadalje člen 22., tičeči se določb proti ponarejanju gospodarskih pridelkov, člen 23. o carinskih in trgovskih konferencah, člen 24. glede uporabe carinske in trgovinske zveze v okupacijskem območju ter člen 25., ki določa, kako dolgo naj traja zveza oziroma v eventualni odločbi iste. S tem je rešena razprava o carinski in trgovinski zvezi. Predlog poslanca d. r. Verkauf, naj se uvrsti v pogodbo tudi člen, po katerem se ogerska vlada obvezuje, da izda od 1. januarja 1900 zakone v varstvo delavcev, kakršni so že izdani v Avstriji, je bil odklonjen.

Budimpešta 17. (Zbornica poslancev). Starostni predsednik je predlagal, naj se v ponedeljek določi, kdaj naj bode volitev predsednika. Zbornica je pritrdila temu predlogu. Stavilo se je več interpelacij. Predsednik je opominjal poslance, naj varujejo ustavno prava in naj se izogibajo nezakonitostij. Na to je bila zaključena seja.

Budimpešta 17. Grof Julij Andrassy je svojim volilecem pisal odprto pismo, kjer izjavlja, da je zapustil liberalno stranko zato, ker je odbila kompromis, s katerim bi bilo možno pomiriti obstrukcijo. Sicer da je nevarno umikati se terorizmu obstrukcije, toda na drugi strani vzbuja tudi pomisleke, ako se vladini opravički nadaljujejo brez idemnitete Andrassy pobija takozvano lex Tisza.

Zagreb 17. Deželni zbor se je posvetoval o nagodbenem provizoriju in ga je konečno sprejel v podrobni razpravi. Poslanec Mazura je predlagal k § 1, naj se dovoli provizorij samo tedaj, ako zamore ogerska vlada pobirati javne davke na podlagi zakonov, ki so se sklenili ustavnim potom.

Pariz 17. Kakor se zatrja se Piequart brani zahtevati, naj se ga izpusti iz ječe, ker noče biti nikomu hvaležen za kako olajšavo.

Sredec 17. Povodom petdesetletnice osvobodjenja Bolgarske so se po vsej deželi darovale službe božje.

Dan sramote in dan slave!

Tako viharnega, pomembnega dne že dolgo nismo doživeli v Trstu — zlasti za nas Slovane je bil to epohalen dan!

Vtisi, ki smo jih prejeli včeraj, delujejo na nas tudi še v tem trenutku, ko pišemo te-le vrstice, z vso svojo mogočno silo. Spomini so tako mnogovrstni in mogočni, da nimamo tiste mirnosti, da bi mogli plastično izraziti, kar nam plove po duši in kar občuti naše sree!

Zato pravimo še enkrat: bil je to zgodovinsko pomemben dan, katerega smemo zapisati zlatimi črkami v zgodovino svojega življenja, toli bogatega na silnih bojih: tržaško slovenstvo je doživelo včeraj velikanski moralen triumf! Mnogo nam bode govoriti o včerajšnjih dogodkih . . . za danes pa hočemo le v par velikih potezah načrtati čitateljem, kar smo doživeli tega dne 18. decembra 1898.

Fiasco.

Shod je javen; na shod smejo priti torej tudi vsi meščani, tudi oni, ki niso člani društva progressa!

Tako je vspodbujal včeraj zjutraj »Piccolo« meščanstvo, naj se udeleži shoda v protest proti osnutju hrvatskega gimnazija v Pazinu!

In meščanstvo ga je — ubogalo. Gledališče »Politeama« je bilo natlačeno tako, da niti kotička ni bilo praznega. Čitatelji si lahko mislijo, kako ponosno so zrl kolovodje progressa na to maso. Režeji pač niso slutili, kaj jih čaka.

O polu ene ure se je dvignil predsednik progressa, Benussi, da pozdravi zbrane in salva aplavza mu je zadonela nasproti. Ali ta aplavz je bil osoden omen za sklicatelje shoda . . . za velik del občinstva je bil aplavz — ironičen. Predsednik je prijel za zvonec, je odprl usta, da bi spregovoril in — zagromel je vrišč in krik, kakoršnega še ni čulo gledališče Politeama! Na prvi galeriji so socijalni demokratje razvili rudečo zastavo in zaorili urnebesno: Živel socijalizem! Doli z liberalci! Množice na drugi galeriji pa so vpile: Doli z Židi! Doli z oderuhi! A razne skupine raztrešene po vsem gledališču so vsklikale: Živela Avstrija! Bil je uprav grozen trenotek! Sklicatelji shoda so vsi prebledeli gledajo na ta vrišč. To je trajalo kake pol ure. Srd, ki se je zrealil na obrazu laške gospode se ne da opisati — bili so konsternirani. Slednjič so se vendar ujunačili toliko, da so jeli reagovati in klicali gori v višine: Malopridneži! Lopovi! Postopači!

Da bi ne bili tega storili nikdar! Na stotine in stotine pesti jim je grozilo in grozne kletve so se usovale nanje. Potem pa, kakor na dogovor, jela je leteti toča doli nanje: v obliki blazin in desk se stolice, cunj in najrazličnejših predmetov. In da ni bilo nekoliko treznejših gori, ki so preprečili nakano, bila bi se dogodila velika nesreča. Razsrjeni ljudje so že grabili po dolgih klopeh, da bi jih metali z one grozne višine doli na gošpodo! In vmes krik, neprestan, grozen krik! Nekoliko bolj srčnih »signorov« je hotelo na galerije. Gorje njim: kakor snope jih je suvalo po stopnjicah razsrjeno ljudstvo.

Bil je to sodnji dan, bil je kaos. Bil je to polom, nemezis bil je to pravi Sedan za progressovsko gošpodo! Pomislite le: hoteli so, pozivali so, da bodi to sijajna manifestacija njim v prilog! Kako vse drugače je prišlo! Huja blamaža ni možna: niti do otvornega govora ni prišlo. Vse, kar je izvršil predsednik, je bilo, da je parkrat — pozvonil. Odločneje ni moglo javno menenje odkloniti frivolnega početja laške gošpode! »Indipendente« je rekel pred par dnevi, da vsa akcija ne bi imela nikakega pomena, ako ne bi spregovorila prve besede moralna prestolnica Italijanov. Prav je imel! Ta prestolnica je govorila včeraj!!! In po tem odgovoru smemo reči z »Indipendentejem«, da je vsa akcija padla v vodo.

Obupanih obrazov so zapuščali gledališče, a so se maščevali s tem, maščevali po njih navadi — da so v gručah tulili po ulicah: Lassè pur . . . Krvava ironija ta pesem po tem, kar se jim je dogodilo včeraj. In ko so so izkričali, so lazili po ulicah — bilo je tudi mnogo obrazov, katerim se je poznalo, da so prihiteli iz Italije po — blamažo. Lazili so kakor da hodijo za pogrebom — sami sebi. Aretiranih je bilo kakih 25 oseb, par je bilo

ranjenih! Po lokalih, kamor zahajajo Slovenci, vladala je neopisna radost na toli sijajnem moralnem zadoščenju!

Županu v Pazinu smo sporočili brzobjavno o znamenitem dogodku.

Triumf.

V istih prostorih, v istem velikem gledališču, v katerem je prostora za kakih 4000 ljudi in v katerem so malo ur popred falzifikatorji javnega menenja in nasilniki doživeli toli grozen polom, jelo se je ob 7. uri zbirati slovensko občinstvo. V množicah so prihajali ljudje, kakor oblaki se je usovalo proti gledališču. Pri blagajni je bila tolika gneča, da so redarji le z muko pridržavali ljudi v toliko, da so mogli blagajničarji — če tudi le naporom — vršiti svoj posel. Ob 7. uri in pol že so bile galerije natlačene do zadnjega kotička. In prihajale so nove trume jedna za drugo brez konea in kraja. Ob 8. uri je bilo gledališče razprodano. Lože natlačene, parter natlačen, galerije natlačene, da se je moralo človeku kar sree smejeti v prsih.

Po ložah je bila glava pri glavi in nekatere so vzbujale splošno pozornost. Tako so sedeli v prvi loži na levi poleg odra gospod Ples z obema gospodičinama hčerkama v živem razgovoru z njim »angeljem varuhom« iz onih usodnih dnij . . . dr. om Gregorinom in gospodom Gabrščekom; na nasprotni strani v pritlični loži so sedeli naši okoličanski poslanci v živem razgovoru z znanim antisemitskim poslancem dunajskim, Schneiderjem. Mož je kar gledal začudeno. Ako bode hotel po pravici povedati svojim tovarišem, kar je videl, potem menimo, da se smemo nadejati, da se on in njegovi tovariši in somišljeniki ne pridružijo nikdar več obstrukciji, ko bode na dnevnem redu kaka kulturna zahteva Primorskih Slovanov.

In ko se je množica okolo 8. ure malo razgledala in ko je videla, koliko nas je, priredila je spontanno, velikansko, impozantno manifestacijo: kakor bi trenil, kakor bi bilo dogovorjeno je zagrmelo in zaorilo po gledališču, da se je kar treslo. Bil je to neopisen trenotek, ki ostane neizbrisen v našem spominu. Bil je to najprimernejši in zajedno najdostojnejši in najveličanstveniji odgovor na nečuvno provokacijo: proti početju onih, ki profanujejo pojmi kulture s tem, da v imenu neke kulture, ki pa je le brutura, ubijajo — kulturo!

In potem se je dvignilo zagrinjalo in — slovenska pesem in glasba sti slavili svoje triumfe; na odru smo zazrli divno sliko, impozanten prizor: nad 60 tamburašev in tamburašic. V istem številu so nastopali zbori. Oeno z glasbenega stališča nam napiše seveda strokovnjak — tu nimamo besede mi lajiki v muziki, ali toliko smemo že reči, ne da bi prejudicirali sodbi strokovnjaka, da je društvo »Kolo« imelo svoj časten večer, tržaško slovenstvo dan slave, dan zmage, dan triumfa! Bilo je to veličastna zmaga kulturnega stremljenja slovenstva tržaškega! Ko smo videli in čuli to proizvajanje in te nepretržne ovacije, smo se zavedali še le, kako majhni in — nizki so oni, ki so malo popred doživeli pošteno, zaslužno — blamažo!

In ko so odzveneli zadnji akordi naše tamburice, kdo bi mogel opisati prizore tako, da bi tudi oni, ki ni bil navzoč, občutil, kar smo občutili mi. To je trebalo videti, to se opisati ne da.

In ko so se množice jele usuvati iz gleda-

lišča, to je bilo vrvenje; hipoma je bil poln ves Acquadotto. Mnogi so bili že pred veliko vojašnico, ko so drugi še vedno vrel iz gledališča. A pred znano kavarno Chiozza, kjer se običajno vrše najhujše demonstracije in provokacije, bilo je prazno, kakor da je izumrlo vse! Niso se upali..... Pravijo, da oni govore v imenu naroda. Ali kakor so izvedeli včeraj, da so oni jedina stranka v Trstu, ki ne more prirejati javnih shodov, tako so sami pokazali zvečer, da se morajo skrivati, ko nastopajo naše mase..... Kaj bo še le, ko še vsi ostali naši, katerih včeraj še ni bilo, pridejo do zavesti in samozavesti....!

In kako življenje je bilo potem po raznih gostilnah! To je vrvelo, to je bilo natlačeno, sami obrazi, s katerih je odsevala pristržna radost. V kavarnah Tedesco in Commercio ni bilo prostora za toliko gostov. Polovica njih je morala stati, stojé stisnjeni rama ob rami. Vse je govorilo o dogodkih tega dne, vse je živahno razpravljalo, vse se je radovalo — — —! In ko je došel v kavarno Commercio naš voditelj Ivan Nabergoj, obdan od poslancev Vekoslava Goriupa in Frana Dollenza ter raznih — generalov, ki se baje boje za svoje generalstvo, priredilo je občinstvo vsem tem možem navdušeno ovacijo in gromoviti živio-klici so doneli tje ven v tiho noč, kjer je stalo več redarjev, toda vemo, da ne radi nas, ampak radi drugih.....!

Pozno, jako pozno je bilo, ko sta se poročevalce »Edinosti« in njegova — boljša polovica vendar spomnila konečno, da sta tudi ona dva nekje doma, in pa, da ga bodo — sitni staveci ob 6. uri zjutraj že čakali: dajte rokopisa! Ali spati ni mogel, premočeni so bili utisi, preradostno mu je plulo po duši. In po taki malone prebudeni noči, naj nam čitatelji oprostite, ako to poročilec ni tako, kakoršno bi moralo biti in kakor bi si ga želeli sami. Zato pa jim obljubljam da že popolnimo vse nedostatke.

Ultimatum.

Članek »Novice«, katerega smo omenjali zadnjič slove: Slovanska krščansko-narodna zveza je te dni sklenila, zahtevati potem parlamentarne desnice od vlade jasnega odgovora na zahteve, katere je bila oglasila in je dostavila, da po tem odgovoru uredi nadaljnje postopanje svoje.

»Slovenec« je o stvari poročal tako, kakor da je zveza vladi podala s tem ultimatum, kakor da je izrekla, da izstopi iz večine in pojde v opozicijo, ako vladni odgovor ne bo dovoljen.

Ne vemo, je-li tudi to jeden tistih maneverčkov, s katerimi se v raznih listih v zadnjem času poskuša ohraniti mej volilec menenje, da poslanci niso nedelavni in nebržni, kakor se včasih čuje, ampak da so energični in neustrašni bojevniki — ali pa je to resničen izraz njihovega menjenja in delajo tistim poslancem krivico, ki ne verjamejo v možnost, da prestopijo v opozicijo. Mi imamo o naših poslancih najhujše menenje in verujemo »Slovenec«, da prestopijo v opozicijo, ako se vlada ne izreče povoljno o njihovih zahtevah.

Priznati pa moramo, da nas je izjava Slovanske krščanske narodne zveze močno presenetila, to pa zategadelj, ker smo mislili, da je mej vlado in mej poslanci že vse dovršeno in dogovorjeno, dočim smo izvedeli sedaj, da se vladi na postulate slovenskih poslancev še odgovoriti ni zljubilo!

Naše domnevanje, da je mej vlado in našimi poslanci že vse jasno, je izviralo od tod, ker so zastopniki Slovanske krščanske narodne zveze s tako vnemo in navdušenostjo glasovali o vsaki priliki z vlado, kakor to stori samo vladna stranka, in zlasti še z ozirom na to, da so njeni zastopniki v nagodbenem odseku glasovali za vse vladne predloge, za dobre in za slabe, kakor da imajo že plačilo v rokah.

Branili smo vedno stališče, naj slovenski poslanci ostanejo v desnici in branili smo tudi stališče, naj glasujejo za nagodbo, četudi je skrajno slaba, a le s pogojem, ako jim vlada poprej izpolni vse zahteve njihove, katere zamore izpolniti. Prav vsled tega smo predpostavljali, da vlada mej poslanci in ministerstvom najlepše soglasje, da je vse dovršeno in da nam je le čakati in vse naše zahtevo se izpolni.

In tega našega domnevanja nam tudi niso omajale razne dogodbe v naši slovenski domovini, čeprav so naredile kaj neprijeten utis na nas. Sodili smo, da je vlada sicer imela dobro voljo, do tične stvari rešiti v našem smislu, da pa je bila po svojih uradnikih — ki delajo osrednji vladi nekako pasivno opozicijo — napačno informovana, da pa se nam v ostalem ni ničesar bati in da se lepo po vrsti vse naše želje uresničijo.

Ali se je potemtakem čuditi, da so nas najnovejša poročila zadela kakor strela z jasnega, poročila, da so slovenski poslanci pobirali za vlado stopinje, da so za njo hodili čez drn in strn in glasovali za najodijoznejše reči, da jim vlada na njih spomenico, v kateri so formulirali svoje zahteve, še ni odgovorila doslej?

Obžalujemo, da so poslanci podpisali vlado, ne da so imeli kako zagotovilo, da jim ustreže glede njihovih zahtev, obžalujemo to toliko bolj, ker poslanci svojih volilcev niso nič informirali o tem. Zamujenega je mnogo, kajti vlada je spravila nagodbo precej daleč naprej in to s pomočjo slovenskih poslancev, a izgubljenega ni še nič, še je čas, popraviti storjeno napako in kreniti na pot odločne politike.

Ultimatum, kateri so podali slovenski poslanci vladi, odobravamo od srca in želimo in pričakujemo, da ponehajo s svojim diplomatiziranjem. Razmerje mej vlado in poslanci se mora razjasniti in to povsem tako, da bomo vedeli natančno, pri čem da smo.

Ako vlada neče ugoditi našim preponižnim in od konca do kraja povsem pravičnim zahtevam, dočim ustreza vsaki želji naših nasprotnikov in se skrbno ozira na vsako zahtevo Nemcev in Italijanov, naj je še tako krivična — no, potem naj poslanci prestopijo v brezobzirno opozicijo!

O razvoju češkega sokolstva.

Kako krepko napreduje češko sokolstvo od leta 1862., ko se je osnovala v Pragi prva telovadska jednota, to vidimo iz statistike »Zveze češkoslovenskega sokolstva« za leto 1897. Sokolske jednote so se jele združevati v letih 80-ih v župe, te pa so se 1889. združile na Češkem v češko sokolsko občino, 1891. na Moravskem in v Šleziji v moravsko-šlezko sokolsko občino, 1894. na Nižem Avstrijskem v niževavstrijsko sokolsko župo. Organizacija sokolska je bila dovršena pred 2 leti, ko se je ustanovila »Zveza češkoslovenskega sokolstva«, v kateri sta združeni obe sokolski občini in niževavstrijska župa. Leta 1897. je imela »Zveza« 26 žup z 466 jednotami in 43.870 členi. Na Češkem je bilo 17 žup, na Moravi in v Šleziji 8 in na Nižem Avstrijskem 1.

Na Češkem je bilo 367 jednot s 33.717 členi, na Moravskem in v Šleziji 93 jednot s 7282 členi in na Nižem Avstrijskem 6 jednot z 871 členi. V jednoti je primeroma bilo na Češkem 97,3, na Moravskem in v Šleziji 78,2 in na Nižem Avstrijskem 145,1 členov.

Telovadeev je bilo na Češkem 7868 (22,3%), na Moravskem in v Šleziji 1991 (27,3%) in na Nižem Avstrijskem 392 (45%), skupaj 10.351 (23,5%).

Izmed telovadeev je bilo delavcev 59,8%, posestnikov 5,9%, samostojnih obrtnikov 10,1%, trgovcev in trgovskih pomočnikov 6,5%, dijakov 3,9%, učiteljev in profesorjev 3,7%, uradnikov, doktorjev, pisarjev itd. 10,1%.

Po starosti je bilo telovadeev 18—21letnih 44,5%, 22—24letnih 23,8%, 25—30letnih 19,8%, 31—40letnih 9,8%, čez 40 let 2,1%.

Členi so telovadili skupaj 36.618 ur. Učitelji telovadbe (z načelniki) je bilo 2011. Mladega naraščanja (rokodelski učenci, dijaki) je telovadilo 6991.

Javnih telovadeb je bilo na Češkem 101, na Moravskem 75, na Nižem Avstrijskem 2. Svoje telovadnice je imelo na Češkem 36, na Moravskem 9 jednot. Letos se je otvorilo na Češkem 7, na Moravskem 1 telovadnica. Letne vaje je imelo 244 jednot, igre so se gojile v 319 jednotah. Predavanj se je vršilo na Češkem 983, na Moravskem in v Šleziji 249, na Nižem Avstrijskem 27, skupaj 1250. Strokovnih knjig telovadskih je bilo 13.480, poučnih in zabavnih 42.144, izposodilo se je v 322

jednotah 81.718 knjig, čitateljev je bilo v 302 jednotah 17.072.

Časopis »Sokol« je imel 2643 naročnikov, »Vestnik sokolski« 3827, »Borec« 643, »Zbornik sokolski« 2284, »Sokol ameriški« 48, »Vest«, list za pravno vzgojo, 647.

Ženski telovadski odbori so bili v 32 jednotah; letos se jih je ustanovilo 17. V Pragi in okolici (policijski okraj) je bilo 24 jednot, v pomembnem ozemlju na Češkem 22. Največ jednot sokolskih — 18 — je v sodnem okraju železnobrodskem z 22.000 prebivalci.

Poleg 466 jednot, združenih v »Zvezi«, je bilo še 21 jednot, največ novih, ki so bile šele letos vsprejete v organizacijo. Dalje je bilo čeških sokolskih jednot na Nemškem 8, na Štajerskem, Ogerskem, Bulgarskem in Francoskem po jedna. Letos je bilo doslej ustanovljenih na Češkem 30, na Moravskem 11, v Šleziji 1, na Nemškem 1, tako, da je bilo koncem listopada tega leta čeških sokolskih jednot 541 s približno 50.000 členi. Na Češkem so se ustanovile letos tri nove župe: Barakova, Jeronymova in šumavska, na Moravskem Žerotinova.

Po »Nár. List.« prevel D. L.

Politični pregled.

V Trstu, dne 19. decembra.

K položaju. Sedanji predsednik mladočeškemu klubu piše v svojem glasilu: »Zasedanje državnega zbora se dovrši skoro, ni pa znano, ali se le prekine, ali se odloži za dlje časa, ali pa se zaključi celó. Vendar je pričakovati precejšnjo gotovostjo, da se vlada odloči za prvo navedeni način, kajti ista potrebuje vsakako dokaza za to, da je prisiljena poslužiti se § 14. ustave«.

Potem dokazuje članek, da je opozicija zopet šla vladi na limanice, ko zavlačuje rešitev zakona o uredbi plač državnem uslužbencem, kajti ravno vladi je brzkone ležeče na tem, da se rešeni zakon ne vsprejme v tem hipu. Tako bodo morda zopet siromašni uslužbenci, poplačati račun nemške neprevidnosti. Iz tega izhaja morali da se tudi nagodbeni in proračunski provizorij izvedeta pomočjo § 14. V januarju hoče vlada storiti še jeden poskus za parlamentarno rešenje, ako pa se ponesreči tudi ta poskus, nego da se potem vsa pogodba reši parlamentarnim putem!

Po teh izvajanjih mladočeškega politika je lahko pogoditi, kdo da ubija parlamentarizem.

Deželni zbori. Dunajski »Politik« poročajo, da se skoro objavi cesarski patent, katerim se za 28. dan decembra sklicujejo nastopni deželni zbori: češki, moravski, šlezki, gališki, kranjski, goriški, niže in gorenje avstrijski, koroški štirski, predarlški, bukovinski in tržaški. Deželni zbori: dalmatinski, istrski, solnograški in tirolski se ne skličejo v tem letu. Delovanje teh deželnih zborov se omeji letos na dovoljenje proračuna. Potem se odlože ti deželni zbori in se snidejo v poznejši čas, kar pa bode zavisno od parlamentarne situacije na Dunaju.

Kar se dostaja deželnega zbora češkega, javljajo iz Prage, da je imel eksekutivni odbor nemških poslancev posvetovanje, v katerem so razpravljali, da-li naj se Nemci udeležijo razprav v deželnem zboru. Niso prišli do nikakega definitivnega zaključka. Sklenili so marveč, naj se skličejo vsi deželni poslanci neposredno pred sestankom dež. zbora in naj odločijo v tem vprašanju.

Izganjanje slovenskih delavcev iz Prusije. Več viših predsedništev v Prusiji je razveljavilo naredbe policijskih oblasti radi izganjanja avstrijskih slovenskih podanikov. Je vendar malo pomagalo, da se je grof Thun enkrat ujunačil ter da je opomnil objestne gospóde pruske, da smo še samostojna država, kateri je Prusija dolžna isto obzirnost, kakoršno zahteva ona od nas.

Sicer pa je značilen za menenje Prusov o nas faktum, da so takoj po koncu, ako avstrijska vlada gane le mazincem proti njim, dočim utikajo mirno v žep vsako lekejo od strani Rusije. Dočim je zavriščalo kar v celem zboru, ko je naš minister malec zagrozil le za slučaj, ako bi se tako kruto izganjanje nadaljevalo, da bomo tudi mi plačevali milo za drago, pa niso črhnil ni besedice, ko jim je zagrozila ruska vlada, da izžene iz Rusije vse nemške podanike, ako bi se iz Prusije izganjali ruski podaniki, in kar hitela je prus-

ska oblast, da je umaknila dotične naredbe. Seveda, pred Rusijo imajo strah, ker ruski državniki znajo primerno govoriti žnjimi, do nas pa menijo, da jim ni treba imeti nikakih ozirov.

Domače vesti.

Osnova hrvatskega gimnazija v Pazinu — čin pravičnosti! Dunajska »Information« piše: Nasproti tendencioznemu govorčenju o zahtevi Hrvatov in Slovencev po osnovi hrvatskega gimnazija v Pazinu, katera govoričenja so našla svojo pot tudi novine, nam pišejo od prizadete strani, da bi vlada po zadoščenju tej želji Hrvatov in Slovencev izvršila le čin pravičnosti, ker zahteva po narodnem izobraževališču na hrvatskih tleh odgovarja le potrebi, in ne — kakor trdi na italijanski strani — prizadevanju, da bi se narodno agitacijsko ognjišče preložilo v čisto italijansko mesto Pazin. Posl. dr. Bartoli, ki je v imenu »Societa politica istriana« izročil ministerskemu predsedniku oster protest proti osnovi hrvatskega gimnazija v Pazinu, nikakor ne more ovreči nastopnih dejstev: Od leta 1873. sem, odkar imajo Hrvatje in Slovenci Istre svojega zastopnika v državnem zboru, torej že 20 let, se potezajo isti za hrvatski gimnazij v Pazinu, in sicer v sporazumljenju z hrvatskimi in slovenskimi deželnimi poslanci v deželnem zboru istreškem in podpirani od vseh hrvatskih in slovenskih občin v deželi. Potreba tega izobraževališča se občuti globoko in opravičenosti istega po pravu in zakonu ne more oporekati nikdo. Za Pazin govori zgodovina, kajti Pazin je bil skozi stoletja sedež grofov pazinskih, oziroma avstrijskih oblasti; potem zemljepisno položeno mesta, in slednjič narodopisni razlogi. Dežela je obljubljena od preko 140.000 Hrvatov in 44.000 Slovencev, kateri so ob tem vprašanju solidarni z Hrvati. Hrvatje žive v vseh okrajih dežele (Slovenci deloma le v dveh severnih okrajih). Okraj pazinski ni le v sredi družih okrajev v sredi dežele, ampak šteje tudi 33.773 Hrvatov in 390 Slovencev poleg le 1454 Italijanov. Mestna in davčna občina šteje 1955 Hrvatov, 61 Slovencev in 1116 Italijanov. In slednjič ima mesto 1782 prebivalcev, katerih narodnost ni objavljena, katero pa je možno določiti kolikor toliko po podatkih navedenih ravnokar. Tako izgleda to baje izključljivo laško mesto Pazin. Celó v krogih zmernejih Italijanov si žele sploh gimnazija v Pazinu, bodisi tudi hrvatskega, nasprotni glasovi so pa le taki, ki ječe pod italijanskim terorizmom. Sploh je v Pazinu že erarijalno poslopje, v katero bi se mogel namestiti hrvatski gimnazij, tako, da bi se stroški za osnovo skrčili na minimum. Po uresničenju te želje torej ne bi bilo ustrezno kakemu neopravičenemu postulat, ampak to bi bil le čin pravičnosti in potrebe.

Tudi v Piranu so imeli včeraj popoldne shod, na katerem so protestovali proti osnutju hrvatskega gimnazija v Pazinu. Ta bi bila lepa — Piran naj bi izostal, ta prvak, ta predizgrednik vsem drugim gnezdov laškimi! Govorili so seveda o slavizaciji in o tisočletni kulturi itd. Tem frazam smo že navajeni tako, da ostajajo brez vsacega učinka. Zabeležiti pa je treba trditev, da je Istra vsikdar v polni meri znala skrbeti za svoje učne zavode! Kdor pozna grozno zanemarjanje, ki vlada po vsej Istri v kulturnem pogledu, kdor ve, da je v tej pokrajini samo hrvatskih in slovenskih otrok nad 17.000, ki rasejo brez vsacega šolskega pouka, ta bode vedel ceniti vso drznost te laške baharije, kakoršne drznosti je zmožno le poznano — nesramno čelo!!

Da se je v Piranu vsprejel protest soglasno, se umeje ob sebi.

Ali o ironija usode! Neki Francesco Comisso je predlagal, naj se tržaškemu liberalnemu novinstvu izreče zahvala na tem, da je poprijela inicijativo za ta mogočen »plebiscit«. Tudi ta predlog se je seveda vsprejel soglasno. Siromaki niso slutili, da jim je ta »plebiscit« prav v isti hip donesel grozen poraz. Ko so pozneje izvedeli, kaj se je zgodilo v Trstu, Bog zna, da-li so bili še hvaležni laškemu novinstvu na tem »plebiscitu«?

O razmerah na okrajnem glavarstvu v Gorici. V interpelaciji, ki so jo stavili poslanci Gregorčič in tovariši v seji zbornice poslancev, dne 9. decembra 1898., čitamo v zaključku:

Slovensko prebivalstvo v mestu in okraju je zgubilo vse spoštovanje in zaupanje do tega urada; od njega pričakuje le žaljenje, zapostavljanje, krivico in nasilstvo; prikrita nezadovoljnost, srd in nevolja vladajo povsod; obup se polastuje sre tega cesarju in državi zvestega ljudstva.

Zadnji čas je, da c. kr. vlada obrne svojo pozornost na obupni položaj slovenskega prebivalstva v okraju in v mestu goriškem ter da odpravi žalostne in nevarne odnose na c. kr. okrajnem glavarstvu v Gorici.

Ker opetovane pritožbe o teh odnosih na pristojnih mestih niso imele uspeha in ker prošnje za njih odpravo niso bile uslišane, dovoljujejo si podpisani, staviti na Njegovo Prevzvišenost gospoda ministerskega predsednika grofa Thuna, kakor voditelja ministerstva za notranje posle, sledeča vprašanja:

1. Ali je Njegova Prevzvišenost voljna zapovedati, da se preišče po komisiji, katere nepristranost je vzvišena nad vsaki dvom, v tej interpelaciji navedeni slučaj in odnosi pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Gorici na lieu mesta, kjer naj se preslišijo tudi stranke?

2. Ali je Njegova Prevzvišenost voljna, poklicati na odgovor policijskega oficijala Kratkyja radi nekvalifikovane brezaktčnosti, s katero je dne 2. decembra t. l. motil cesarsko jubilejno slavnost v »Šolskem domu« v Gorici?

3. Ali je Njegova Prevzvišenost voljna, dati slovenskemu prebivalstvu mesta in okraja goriškega s primernimi naredbami dolžno zadoščenje za javno razžaljenje, s katerim je bilo žaljeno, ko se je dala zapoved, da naj se sname slovenska zastava s »Šolskega doma«, narodnega spomenika petdesetletnega vladanja Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I., med cerkvenim blagoslovljenjem in cesarsko jubilejno slavnostjo, in z drugih hiš v Gorici?

4. Ali je Njegova Prevzvišenost voljna, naročiti c. kr. okrajnemu glavarstvu v Gorici, da naj preneha v boju, ki ga bije v službi politične stranke proti slov. zastavi?

5. Ali je Njegova Prevzvišenost voljna, poprijeti potrebna sredstva, da se korenito zboljšajo žalostni, državi nevarni odnosi na c. kr. okrajnem glavarstvu v Gorici?

Dr. Pajer — odlikovan v Rimu. V »Slov. listu« čitamo: Kralj Umberto I. je podelil »comendatoru« dr. Pajerju v Gorici zopet nov red, namreč red »della croce di Grand' Ufficiale della Corona d'Italia«. Doslej je bil odlikovan le z redom »italijanske zvezde«, zdaj pa je postal »Grand' Ufficiale« italijanske krone! Saj je ta red tudi zaslužil, bolj nego vsi drugi odlikovanci 2. decembra na Goriškem! In ta mož je vsemožem v deželnem zboru in odboru Goriškem!

Davek na pse v Trstu. Z novim letom se ta davek znatno zviša. Kdor si hoče držati psa, bodisi v Trstu ali okolici, mora plačati 10 gld. na leto. Izvzeti so lovski psi, od katerih je plačati na leto 6 gld. in psi-čuvaji, za katere je plačati po 1 gld. na leto; slednji so taki, ki se porabljaajo, da čuvajo na kmetijah, na ladjah in ki se na kmečkih posestvih čez dan drže na verigi. Tujei, ki imajo pse in ki stanujejo samo začasno v Trstu, morajo prijaviti psa tekom treh dnij in plačati takso za četrt leta. Takso je plačati naprej in sicer tekom meseca januarja na mestnem magistratu. V potrdilo za plačano takso se dobi znamenje, katero je pritrčiti psu na gornji del torbe, tako, da je lahko videti. Tudi oni psi morajo nositi torbo, ki so na stopnicah in dvoriščih, ne da bi bili priklenjeni. Na ovratniku psa mora biti razvidno ime in stanovanje posestnika. V kavarne in gostilne, javne vrtove in v omnibuse in železniške vozove se ne sme jemati psov. Ako se ujamajo psi brez torbe, brez ovratnika, ali brez marke, ostanejo 48 ur pri konjedereu in je plačati, ako se pride ponje, izven eventualne kazni, 3 gld. 15 nč. Za izgubljene marke se izdajajo duplikati po 50 nč. Prestopki se kaznujejo z globo do 50 gld., oziroma z zaporom do 10 dnij. Davek na pse se porabi v prid občini, denarne kazni pa za bolnico.

Jubilejski darovi za družbo sv. Cirila in Metoda. Poslali so dalje: G. Frane Irman, posestnik v Lokah, 2 gld. 70 nč. — Slavni »Celjski Sokol« po ondodni podružnici ustanovnine 25 gld. — G. Anton Gnus, nadučitelj v Dolu, iz nabiralnika g. Peklarja 5 gld. in 5 gld. kakor dobiček

zadnje igre dolskih igralcev. — Po č. g. dr. Mih. Opeki, kapelanu v Moravčah, zbirko 12 gld. — Po č. gosp. Ivanu Žuži, dekanu in nadžupniku v Laškem, zbirko 28 gold. 50 nč. — Neimenovanje v Trnovem 1 gold. — Zbirka iz Litije 41 gld. 40 nč. — Na povabilo g. J. C. Juvančiča zložila lovska družba, zbrana pri g. V. Ogorleu na Škoflji, 5 gld. 30 nč. — Slavno uredništvo »Slovenca« zbirko 53 gold. — »Zaveza zagorskih Slovencev« po gospej Mariji Weinberger 100 gld. pokroviteljnine in pokroviteljica bode gospica Lavoslava Eibensteiner. — Slavna Blasnikova tiskarna v Ljubljani 100 gld. pokroviteljnine in pokroviteljica bode gospodičina Albina Blasnik. — Ženska podružnica v Ormožu 74 gld. 45 nč. — G. J. Kunec v St. Juriju ob Ščavnici 2 gld. — Gospa Leopoldina Šavnik, prvomestnica kranjske ženske podružnice, nabrala med udi 77 gld. — G. Ivan Jebačin, trgovec v Ljubljani in založnik kave družbe sv. Cirila in Metoda, 100 gld. — Ženska podružnica v Gorici po g. blagajničarki Amaliji Drufovki 100 gld. — Obili darovi dokazujejo, da vsi grozni pritiski še niso upahnili Slovencev plamena narodne ljubavi. Le tako naprej! Ne udajmo se!

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Zveza slovenskih posojilnic v Celji, ki ima svoj delokrog v vseh slovenskih pokrajinah, naznanja, da je vedno rada pripravljena, povspeševati ustanovitev novih posojilnic tam, kjer so potrebni takšni zavodi iz narodno-gospodarskih ozirov in kjer je najti dovolj sposobnih moči, da zamorejo dobro voditi tako zadruge in da zamore ista delovati vspešno.

Rodoljubi, katerim so znane razmere in take potrebe in kateri se zanimajo za ustanovitev posojilnic, naj se izvolijo obrniti naravnost na »Zvezo slovenskih posojilnic« v Celji, katera je vedno z veseljem na razpolaganje in katera odpošlje, če se želi, tudi rada svojega tajnika, kamor koli si bodi, da ukrene vse korake, potrebne za ustanovitev posojilnice.

Odbor društva »Kolo« bode imel jutri zvečer ob 8. uri in pol svojo sejo.

»Slovenski Gospodar« je zadnjič mogel priti na dan še-le v tretjem izdanju, ker ga je državni pravnik zaplenil dvakrat zaredoma. Ali je sedaj celo vedno patrijotični in strogo konservativni »Slovenski Gospodar« tudi postal nevaren državi? Gg. državni pravdniki imajo pač svojo posebno menenje o nas Slovanih; le to je smola, da si ne hranijo tega menenja kakor svoje zasebno prepričanje, ampak da je uveljavljajo tudi, kadar — čitajo naše liste.

Poziv. Prejeli smo in objavljamo: »Ker je bil podpisane od c. kr. okr. ev. deželnega šol. sveta odpuščen iz službe, dasi je resigniral na podeljeno mu službo na Kranjskem, prosim prav vljudno vse cenj. gg. tovarišice kakor tudi drage gg. tovariše, da mi v krajšem času naznanijo one, kateri bi bili kedaj resignirali na kako službo.

Josip Rakovšček.
v Kobaridu

Nesreča. Dne 11. t. m. proti večeru se je posestnikov sin Ljudevit Šmuc iz Malih Lipljenj, župnija Škocijan pri Turjaku na Kranjskem, vračal domov z lova. V vasi Zabukovje je šel v hišo Janeza Mihelčiča, odložil nabito puško ter prisedel k mizi. Domači 18-letni sin je vzel puško v roko, da si jo ogleda, a v isti hip se je puška sprožila in strel je smrtno zadel ob mizi stoječega očeta. Poslali so brzo po duhovnika in zdravnika, ki pa ni mogel pomoči ponesrečencu. Par dni pozneje je 52-letni mož zdihnil svojo dušo.

Lastno mater ustrelil. Dne 13. t. m. proti 9. uri zvečer se je 11-letni Tomaž Cerkmvenjak, sin župana v Gornjem Vremu v senožeškem okraju, v kuhinji igral z nabasano puško. Puška se je sprožila in strel je zadel mater dečkovo v levo koleno tako nesrečno, da je ubožica ob 6. uri zjutraj umrla vsled dobljene rane. Mož je bil o času nesreče odsoten.

Koledar.

Danes v ponedeljek 19. decembra: Nemezij, m.; Favsta, vd. Jutri v torek 20. decembra: Liberat, m.; Filogonij, m.

Solnčni:	Lunin:
Izhod ob 8. uri 10 min.	Izhod ob 11. uri 20 min.
Zahod „ 3. „ 45 „	Zahod „ 11. „ 57 „

Ta je 52. teden. Danes je 352. dan tega leta, imamo torej še 13 dni.

Dobro domače sredstvo. Med domačimi sredstvi, katera se uporabljajo za olajšanje bolečin in odvajajoča ribanja pri prehladu, zavzema prvo mesto Liniment, Capici comp. izdelan v laboratoriju Richterjeve lekarne v Pragi. Cena je nizka: 40 nč., 70 nč. in 1 gl. steklenica, katera te spozna po znanem rdečem sidru.

Različne vesti

Zblaznel — vsled škandalov v avstrijskem parlamentu. Listi poročajo, da je med viharimi prizori v avstrijskem parlamentu dne 15. t. m. na galeriji navzoči iz Varšave došli veleposestnik Ivan pl. Valentin zblaznel vsled velike razburjenosti. Sledil je dogodbam v zbornici največim zanimanjem, nakrat pa je začel vpiti in psovati poslance. Prevedli so ga na policijo in od tam na opazovalni oddelek blaznice. Neki dunajski list pa pravi, da se je le čuditi, da ni že več obiskovalcev galerije zblaznelo vsled škandalov, ki jih vpri-
zarjajo nemški kričači.

Brzjavna in telefonična poročila. (Zadnje vesti.)

Dunaj 18. Danes je cesar obiskal ruskega poslanika grofa Kapnistu, da mu izrazi častitke povodom imendne carja Nikolaja. Cesar je ostal pri poslaniku nad 1¼ ure.

Madrid 19. V ministerstvu je nastala velika kriza. Danes je bil ministerski svet, kateremu se pripisuje velik pomen. Kraljica-regentinja je pozvala včeraj predsednika senatu, Montero-Riosa, v palačo in se je posvetovala z njim celo uro. Govori se, da postane Montero-Rios ministerski predsednik.

Sredce 19. Včeraj je bil velik shod privržencev Radoslavova, ki je vsprejel resolucijo, s katero se izraža želja, da se odstrani sedanja vlada za to, ker nakup vztočnih železnic spravlja deželo v nevarnost. Vdeleženci shoda so hoteli pred palačo kneza, toda policija jim je zaprla pot. Manifestanti so metali kamenje na policijo.

Rim 18. (Komora.) V generalni razpravi o proračunu za ugotranje stvari je izjavil ministerski predsednik Pelloux, da je društveni in zborovalni zakon v mnogočem pomanjkljiv. Vlada ne bode dopuščala, da bi se ustanovljala društva v prekratne namene. Ministerski predsednik je naglašal potrebo preosnove volilnega zakona in je izrekel upanje, da se najde večina, ki bode podpirala vlado. Ako ne bo večine, tedaj se najde ista. Na to je bila zaključena generalna razprava.

Rim 18. Minister za zunanje stvari, Canevaro, je v današnji seji komore predložil pogodbo s Francijo.

Carigrad 18. Včeraj se je vršilo blagoslovljenje spominske cerkve v Galateria. Na istem so bili navzoči veliki knez Nikolaj, ruska vojaška deputacija in člani ruskega poslanstva.

Najnovejša trgovinska vest.

New-York 18. novembra. (Izv. brzjav.) Pšenica za december 73, ³/₈ za maj 74 ⁵/₈. za marec 71 ³/₈. Koruza za december 39, ⁵/₈ za maj 39 ⁷/₈. Mast 535.

Tržaška posojilnica in hranilnica,

registrovana zadruga z omejenim poroštvom,
ulica S. Francesco št. 2, I. nad.
(Slovanska čitalnica).

Hranilne uloge se sprejemajo od vsakega, če tudi ni ud zadruga in se obrestujejo po 4%. Rentni davek od hranilnih vlog plačuje zavod sam.

Posojila dajejo se samo zadrugnikom in sicer na vknjižbo po 5 ¹/₂%, na menjico po 6%, na zastave po 5 ¹/₂%.

Uradne ure so: od 9—12 dopoldne in od 3—4 popoldne; ob nedeljah in praznikih od 10—12 dopoldne.

Izplačuje se: vsaki ponedeljek od 10—12 dopoldne in vsaki četrtek od 3—4 popoldne.

Poštno hranilnični račun 816.004.

Po vseh tobakarnah

dobite ravnokar izšlo povest

Čuvaj se senjske roke!

Velja 35 nvč.

Svetoivančanom in okoličanom na znanje!

Podpisani javlja, da ima v svoji trgovini jestvin v ulici Giulla št. 64. (blizu bošketa) vsakovrstnih predmetov, spadajočih v to trgovino, kakor: riž, sladkor, kavo, vsakovrstne moke, rižol, testenine, olja, kis, mila, oves, otrobi ital. itd.

Grižon Nazarij.

Slovenke pri sv. Jakobu, pozor!

V ulici S. Marco št. 19 je

nova pekarija - prodajalnica,

katera ima na prodaj svež kruh, razne moke za fino in navadno pecivo, izborne maslo, frišno in kuhano, in raznošarne sladkarije po navadnih cenah. Sprejema domači kruh v peko. Naročeno pošilja se tudi na dom.

Priporoča se osobito slovenskim materam za pogosto obiskovanje, udani

Florijan Kompapa.

ZALOGA POHIŠTVA IN OGLEDAL

Rafaela Italia

TRST — Via Malcanton št. 1 — TRST

Zaloga pohištva za jedilnice, spalnice in sprejemnice, žimnice in peresne, ogledal in železnih blagajn, po cenah, da se ni bati konkurence.

„THE GRESHAM“

angleško zavarovalno društvo na življenje v Londonu.

Aktiva društva do 31. decembra 1897. Kron 159.997,579.—

Letno vplačilo premij in obresti do 31. decembra 1897. 28.823,375.—

Izplačana zavarovalnina in obresti od obstanka društva (1848.) 343.860,067.—

V letu 1897. izdanih 7468 polie za glavnicu od 67.331,351-91

Prospekti, ceniki in v obče vse druge informacije dopošljejo se vsakemu na pismeno vprašanje od niže imenovanega zastopstva, katero dopisuje v vseh jezikih.

Glavno zastopstvo v Trstu.

Via del Teatro št. 1, „Tergesteo“ Scala IV.

Iščejo se dobri agentje, zastopniki in potovalci.

„EDINOST“

Glasilo političnega društva „Edinost“
za Primorsko.

Izhaja v Trstu dvakrat na dan razun nedelj in praznikov.

Zjutranje izdanje izhaja ob 7. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri zvečer. O ponedeljkih in po praznikih izhaja prvo izdanje o 9. uri predpoludne. — Naročnina znaša: Obe izdani gl. 21.—; samo večerno izdanje gl. 12.—, (poslednje zadostuje za naročnike popolnoma). Posamezne številke stanejo: Zjutranje izdanje 3 kr., večerno 4 kr.

V Trstu se razprodaja „Edinost“ po tobakarnah v teh-le ulicah in trgih:

Piazza Caserma št. 2. — Via Molin piccolo št. 8. — Via S. Michele št. 7. — Ponte della Fabra. — Via Rivo št. 30. — Campo Marzio. — Via delle Poste nuove št. 1. — Via Caserma št. 13. — Via Belvedere št. 21. — Via Ghega št. 2. — Volti di Chiozza št. 1. — Via Stadion št. 1. — Via Acquedotto. — Via Istituto št. 18. — Piazza Barriera. — Via S. Lucia. — Piazza Giuseppina.

V okolici se prodaja:

Na Greti pri gosp. Pogorelcu, v Šklednju pri gosp. Antonu Sancin (Drejač) in pri Sv. Ivanu pri gosp. Ani vdovi Gašpersič. — Izven Trsta prodaja se „Edinost“ v Gorici v tobakarni g. Josipa Schwarz v Šolski ulici.

Slovenici! Naročajte, podpirajte in širite med rodoljubi to glasilo tržaških Slovencev, katerega program je v prvi vrsti ohranitev in razvitek milega nam slovenskega naroda na tržaškem ozemlju in bramba nam po zakonu zajamčenih pravic.

Rojaki, uvažujte naše geslo: „V edinosti je moč!“

Carl Greinitz Neffen,

Na Corsu št. 33.

podružnica Trst.

Piazza della Legna 2.

Železo in razno železno blago na drobno in na debelo.

Priporočajo svojo dobro sortirano zalogo

predmetov za stavbarstvo,

traverze, zaklepe, železo za kovače in facon, stare železnične šine, držaje in ograje, vodnjake, pumpe, železne cevi in take iz vlitenga železa,

vse tehnične predmete, popolne naprave kopelji in stranišč, peči in štedilna ognjišča,

kuhinjsko, namizno in hišno opravo, železne meble in pred ognjem varne blagajne, nagrobne križe in obgrobnje ograje, orodja za vsako obrt.